

"Cehennem ikidir. Biri suğrâ, biri kübrâdır. İleride, suğrâ kübrâyâ inkılap edeceği ve çekirdeği hükmünde olduğu gibi, ileride ondan bir menzil olur." ifadesini izah eder misiniz?

Çekirdekler zîhayattırlar, canlıdırlar. Ancak onların hayatı ve canlılığı bir insanın, bir hayvanın, tekâmül etmiş bir ağacın veya herhangi bir bitkinin hayatı gibi değildir. Bu bakımdan onlara "**câmid**" denilmektedir.

Burada **câmid**, kelime olarak; donmuş, hareketsiz ve duran, manasındadır. Yoksa "**kendisinde hayat olmayan**" manasında değildir. Bu bakımdan, bir çekirdeğin içinde (*DNA'larında*), ağacın ya da bitkinin bütün programı yazılıdır; bir ağacın bütün hususiyetleri o çekirdeğe yerleştirilmiştir. Keza cehennem çekirdeğinde de, cehennem-i kübranın bütün şifreleri yerleştirilmiştir.

"Demek, iman bir manevi tûbâ-i cennet çekirdeğini taşıyor. Küfür ise manevi bir zakkum-u cehennem tohumunu saklıyor."(1)

Dolayısıyla çekirdek, uygun şartlarını bulduğu zaman çatlayıp neşv-ü nema bulacak, inkişaf edecek, filiz verecek ve ağaç olacaktır. Eğer bir **çekirdekte hayat olmazsa**, en münbit bir toprağa ekilse diğer bütün şartlar yerine getirilse de neşv-ü nemâ bulamaz, çatlayıp ağaç olamaz. Nitekim haşlanmış habbeler, kavrulmuş veya çürümüş çekirdekler neşv-ü nema bulamıyor.

Çekirdeklerin camit oluşuna şu misal verilebilir:

Bazı mikroorganizmalar (*bakteri ve mantar gibi*), olumsuz şartlarda spor / inaktif durumuna geçip yüzlerce yıl câmid bir halde kalıp, uygun şartlar haiz olduğunda tekrar neşvünema bulabilmektedirler. İşte çekirdekte de hayatı netice verecek bir program bulunmaktadır.

Misaller çoğaltılabilir, ancak bu kadarla iktifa ediyoruz. Çekirdeğe bütün habbeler ve nutfeler, yumurtalar kıyas edilebilir.

"Çekirdekteki ukde-i hayatiyenin tenebbühü, yani uyanıp açılarak neşvünema bulması, o derece zahir ve kesrette ve mebzuliyette ülfet içinde, zaman-ı Âdem'den beri hikmet-i beşeriyyenin nazarında gizli kalmıştır."(2)

Hayat sahipleri içinde en basiti olan bitkilerin hayatının bilinmemesi ve anlaşılammaması bu fikirleri te'yid eder. Çekirdeğin açılıp hayat bulma safhasını, halen ilim ve fen tam olarak izah ve keşif edemiyor.

Bu **dünya darü'l-hikmet, ahiret de darü'l-kudret olduğundan**, çoğu neticeler sebeblere bağlanmıştır. Bundandır ki cehennem-i kübra denilen büyük cehennem, sebep noktasında çekirdeğine yani cehennem-i suğraya bağlanmıştır.

Dipnotlar:

1) bk. [Sözler, İkinci Söz.](#)

2) bk. [age., Yirmi Dokuzuncu Söz.](#)